

**MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

DUS-07-587-KP/06

KANCELARIA SENATU
BIURO PREZYDIALNE

wpłynęło dn. 3.10.06 Warszawa 2006.10.02
nr. 5192, podpis.....

BPS

**Pan
Bogdan Borusewicz**

Marszałek Senatu RP

Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 4.10.06
nr. 7149, podpis.....

W odpowiedzi na Pana wystąpienie z dnia 22 września 2006 r., znak: BPS/DSK-043-643/06 dotyczące udzielenia odpowiedzi na oświadczenie Senatora Jacka Włosowicza w sprawie ewentualnych świadczeń emerytalnych nabytych do nich praw podczas pracy zawodowej na terenie Kazachstanu, oraz w sprawie Pana Józefa Taterskiego – repatrianta, który chciałby obecnie uzyskać pracę zgodną z jego wykształceniem i doświadczeniem, pragnę przedstawić, co następuje:

- I. Między Polską a Kazachstanem nie ma obecnie kompleksowych regulacji w dziedzinie zabezpieczenia społecznego (regulacji takich nie było także z byłym ZSRR). Stan prawny między obu państwami w omawianym zakresie w znacznym stopniu wynika z uwarunkowań historycznych. Do roku 1991 r. strona polska współpracowała z Międzypaństwowym Funduszem Rentowym w Moskwie, który obejmował swoim działaniem całe terytorium byłego ZSRR. Współpraca dotyczyła transferu świadczeń emerytalnych i rentowych przyznanych przed wyjazdem do drugiego państwa na pobyt stały. Nie była to zatem kompleksowa regulacja zagadnień z zakresu zabezpieczenia społecznego. Po rozpadzie ZSRR w 1991 r. ustał transfer świadczeń radzieckich do Polski, a świadczenia polskie transferowane na terytorium byłego ZSRR nie były wypłacane świadczeniobiorcom. Również instytucje niektórych państw powstałych po rozpadzie ZSRR nie transferowały należnych świadczeń do Polski. W celu zapewnienia zabezpieczenia materialnego osobom uprawnionym do świadczeń radzieckich zamieszkałym w Polsce oraz osobom uprawnionym do świadczeń polskich zamieszkałym na terytorium byłego ZSRR, za zgodą Ministra Pracy i Polityki Socjalnej Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) – nawiązał bezpośrednią współpracę z niektórymi instytucjami ubezpieczeniowymi państw powstałych po rozpadzie ZSRR. W efekcie, w dniu 9 grudnia 1992 r. zawarto porozumienie między ZUS a Stowarzyszeniem Przedstawicielstw Funduszy Rentowych (ubezpieczeniowych) SPFR o wzajemnym przekazywaniu świadczeń emerytalno-rentowych dla osób zamieszkałych w Rzeczypospolitej Polskiej i w Republikach, których Fundusze wchodziły w skład SPFR. Porozumienie weszło w życie z dniem podpisania i dotyczy Funduszy Rentowych: Armenii, Azerbejdżanu, Kazachstanu, Kirgistanu, Mołdawii i Turkmenii.

Porozumienie to reguluje wyłącznie tryb transferu świadczeń emerytalnych i rentowych przyznanych do dnia 31.12.1991 r., przed wyjazdem do drugiego państwa na pobyt stały. Porozumienie nie reguluje natomiast innych zagadnień z zakresu zabezpieczenia społecznego.

Wobec tak ograniczonego zakresu przedmiotowego wyżej wspomnianego porozumienia, oczywiście wskazane byłoby zawarcie dwustronnej umowy kompleksowo regulującej zagadnienia z dziedziny zabezpieczenia społecznego. Zawarcie takiej umowy byłoby korzystne z punktu widzenia interesów państwa polskiego, szczególnie Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z którego finansowane są świadczenia za okresy ubezpieczenia przebyte przez repatriantów w Kazachstanie. Jednakże wobec wyzwań związanych z wejściem Polski do Unii Europejskiej i koniecznością włączenia się we wspólnotową koordynację systemów zabezpieczenia społecznego, jak też z uwagi na aktualną sytuację ekonomiczną kraju nie jest możliwe rozpoczęcie negocjacji z wszystkimi tymi państwami, z którymi zawarcie takich umów wydawałoby się uzasadnione. Z uwagi na to, że negocjacje umów z państwami powstałymi po rozpadzie ZSRR będą związane z koniecznością rozwiązania wielu trudnych, wręcz drażliwych kwestii (np. sprawa świadczeń repatriantów) Strona polska w pierwszej kolejności chciałaby uregulować stosunki z Rosją – postrzeganą na arenie międzynarodowej jako sukcesorka b. ZSRR. Dopiero zawarta umowa z Rosją i wypracowane w ramach negocjacji rozwiązania wszelkich trudnych kwestii mogłaby stanowić wzór do negocjacji umów z innymi postradzieckimi państwami.

Należy też zwrócić uwagę, że dla samych osób zainteresowanych, czyli repatriantów, zawarcie umowy nie koniecznie byłoby lepsze od obecnie stosowanych do nich regulacji polskich. Strona polska podejmując decyzję o negocjacji umowy dwustronnej z jakimkolwiek państwem dąży do uregulowania wzajemnych stosunków w zakresie zabezpieczenia społecznego według ogólnie obowiązujących standardów. W stosunkach ubezpieczeniowych między Polską a Kazachstanem standardy te również musiałyby obowiązywać. W praktyce zawarcie takiej umowy oznaczałoby – między innymi – że:

- każda ze Stron umowy przyznaje i wypłaca świadczenie emerytalne za własne okresy ubezpieczenia (zatrudnienia), czyli polska instytucja ubezpieczeniowa przyznawałaby i wypłacała polską emeryturę wyłącznie za okresy ubezpieczenia przebyte na terytorium Polski, natomiast instytucja ubezpieczeniowa Kazachstanu przyznawałaby i wypłacała świadczenia za okresy ubezpieczenia przebyte na terytorium Kazachstanu,
- każda ze Stron transferuje świadczenia przyznane za własne okresy ubezpieczenia, w przypadku gdy osoba uprawniona do emerytury przeniósł swoje miejsce zamieszkania na terytorium drugiej Strony. Na tej podstawie instytucja ubezpieczeniowa Kazachstanu byłaby zobowiązana do przekazywania emerytury osobie, która przeniósł swoje miejsce zamieszkania na terytorium Polski, co w myśl aktualnie obowiązującego w Kazachstanie ustawodawstwa nie jest możliwe. Z informacji posiadanych przez Ministerstwo wynika, że Kazachstan przekazuje za granicę jedynie renty z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, natomiast nie jest zainteresowany transferem poza terytorium Kazachstanu pozostałych świadczeń należnych osobom uprawnionym, a transfer taki byłby konieczny w przypadku podpisania dwustronnej umowy.

Uregulowanie wzajemnych stosunków w zakresie zabezpieczenia społecznego według powyższych zasad byłoby równoznaczne z tym, że polskie instytucje ubezpieczeniowe nie przyznawałyby polskich świadczeń emerytalnych za okresy zatrudnienia przebyte na terytorium Kazachstanu, jak czynią to obecnie. Podstawę przyznania prawa do polskiego świadczenia stanowiłyby okresy ubezpieczenia przebyte w Polsce, nie zaś okresy przebyte w Kazachstanie i status repatrianta. Należy zauważyć, że repatrianci z Kazachstanu przybywający do Polski to zazwyczaj osoby starsze, posiadające długi staż ubezpieczeniowy przebyty w Kazachstanie. Po przesiedleniu się do Polski zazwyczaj nie podejmują oni zatrudnienia, a tym samym nie są objęci polskim ubezpieczeniem społecznym. Wprawdzie długi staż ubezpieczeniowy przebyty w Kazachstanie uprawniałby do świadczenia otrzymywanego z instytucji ubezpieczeniowej Kazachstanu, jednak należy zauważyć, że po przeliczeniu świadczenia otrzymywanego z Kazachstanu na walutę polską jego wysokość prawdopodobnie byłaby bardzo niska, szczególnie w odniesieniu do kosztów utrzymania w Polsce. Mogłoby się okazać, że mimo zawarcia dwustronnej umowy między obu Państwami – wbrew oczekiwaniom osób zainteresowanych – świadczenia przyznawane i wypłacane za okresy ubezpieczenia przebyte w Kazachstanie, przy zastosowaniu reguł wynikających z tej umowy, byłyby niższe niż świadczenia obecnie otrzymywane przez repatriantów na podstawie polskich przepisów ubezpieczeniowych.

Należy ponadto pamiętać, że do podjęcia negocjacji bilateralnej umowy niezbędna jest wola obu zainteresowanych Państw, a takiej jak dotychczas Kazachstan nie wykazuje.

Wobec powyższego w najbliższym czasie nie jest planowane podjęcie rozmów z przedstawicielami Kazachstanu w sprawie zawarcia dwustronnej umowy o zabezpieczeniu społecznym.

- II. Nie istnieje ustawowa regulacja zapewniająca uzyskanie pracy zgodnej z wykształceniem i doświadczeniem kandydata do pracy, niezależnie od daty nabycia obywatelstwa polskiego. Zatrudnienie następuje na podstawie umowy zawieranej między dwiema stronami: pracownikiem i pracodawcą. Przydatność pracownika na danym stanowisku pracy, jego kwalifikacje zawodowe ocenia pracodawca i to on decyduje zarówno o doborze pracowników, jak również o stanowisku i okresie zatrudnienia.

W sytuacji bezrobocia szczególnie istotna jest własna inicjatywa i aktywność w poszukiwaniu odpowiedniej dla siebie pracy. Celowym byłoby również skorzystanie z pomocy powiatowego urzędu pracy, który zajmuje się m.in. prowadzeniem pośrednictwa pracy. Stosownie do przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99 poz.1001 z późn.zm.) pod pojęciem pośrednictwa pracy rozumie się m.in. udzielanie bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych. Zgodnie z ustawą z dnia 3 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. Nr 53, poz.532 z późn.zm.) oraz ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w zakresie uprawnień do korzystania z usług urzędów pracy – w tym w szczególności do korzystania z pośrednictwa pracy – sytuacja prawna repatrianta nie różni się od sytuacji obywateli polskich poszukujących i podejmujących zatrudnienie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Należy zauważyć, iż zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy odpowiednia praca to zatrudnienie lub inna praca zarobkowa,

które podlegają ubezpieczeniom społecznym i do wykonywania, których bezrobotny ma wystarczające kwalifikacje lub doświadczenie zawodowe lub może je wykonywać po uprzednim szkoleniu, a stan zdrowia pozwala mu na ich wykonywanie oraz łączny czas dojazdu do miejsca pracy i z powrotem środkami transportu zbiorowego nie przekracza 3 godzin.

Pośrednictwo pracy prowadzone jest nieodpłatnie. Prowadzeniem pośrednictwa pracy zajmują się także agencje pośrednictwa pracy. Właściwym byłoby również skorzystanie z pomocy doradcy zawodowego powiatowego urzędu pracy, który rozpoznając oczekiwania bezrobotnego lub poszukującego zatrudnienia wobec rynku pracy udzieli stosownych rad, w jaki sposób szukać pracy, jak rozmawiać z pracodawcą, aby te poszukiwania stały się skuteczne w postaci zatrudnienia.

MINISTER

z up.

Dr Romuald Polinski
PODSEKRETARZ STANU